

**ESPURNES
BARROQUES**

MÚSICA I
EXPERIÈNCIES
AL TERRITORI
BARROC

La cambra de les meravelles

THE MINISTERS OF PASTIME i OMEN

Dissabte 10 de juny del 2023, 11.30h.

Església parroquial

SANT LLORENÇ DE MORUNYS (SOLSONÈS)

Valora'ns!

LA TEVA OPINIÓ ENS AJUDA A MILLORAR

Escaneja aquest codi QR
i valora els concerts
d'Espurnes Barroques!

Consulta la resta de programació
d'Espurnes Barroques a:

ESPURNESBARROQUES.CAT

Johann Heinrich Schmelzer (1623-1680)

Harmonia a 5 en Si bemoll Major, IJS 2

Giovanni Valentini (ca. 1582-1649)

Sonata a 5 "Enharmonica" en Sol menor (pub. 1654-60)

Giovanni Valentini

Sonata à 3 en Do Major (pub. 1662, No.58 Partiturbuch Ludwig)

Antonio Bertali (1605-1669)

Chiacona en Do Major, IAB 1 (pub. 1665, versió de Kromeriz)

Johann Heinrich Schmelzer

Lamento sopra la morte di Ferdinand III, IJS 4 en Si Major (1680 o abans)

Johann Jacob Froberger (1616-1667)

Tocata II en Re menor, FbWV 102 (1649)

Antonio Bertali

Sonata a 4 en Re menor (pub. 1662, No.76 Partiturbuch Ludwig)

Johann Heinrich Schmelzer

Sonata VII a 5 en La Major (Sacropofanus Conventus Musicus, 1662)

Giovanni Valentini

Sonata a 4 en Re menor (pub. ca. 1680)

Notes al programa

Amb l'evocador nom de cambra de meravelles, gabinet de curiositats o *Wunderkammer*, coneixem uns espais veritablement particulars que van florir per tot Europa al llarg del segle XVII, a la llum d'una nova visió del món afavorida per la curiositat científica creixent. Aquestes cambres, considerades les precursors dels museus moderns, no eren sinó estances privades poblades d'objectes singulars, col·leccionats i exhibits com a rareses dignes de ser posseïdes i vistes. En aquestes cambres es podien acumular des d'objectes del món natural, com ara pedres precioses o restes d'animals curiosos, fins a peces d'art o artesanía, amb el tret comú d'ésser peces seleccionades per tenir alguna particularitat o raresa que les fes úniques.

De la mateixa manera, el programa d'aquest concert està concebut com una cambra de meravelles on cadascuna de les obres té particularitats o estranyeses que no només la fa mereixedora d'un lloc dins d'aquesta col·lecció, sinó que permet explorar tot un món expressiu reclòs a dins de cada una d'elles. Les obres que es podran escoltar avui són exemples d'un estil nou sorgit de manera paral·lela al moviment dels gabinets de curiositats al segle XVII: l'*stylus phantasticus*. Aquest estil, caracteritzat per una fantasia i llibertat desbordants, fou una de les conseqüències de la independització de la música instrumental respecte de la música vocal. El desenvolupament de noves tècniques i recursos va permetre que els instruments depassessin els límits que constreïen la veu humana, passant així de ser-ne mers imitadors o parafrasadors a descobrir i explotar tot el seu potencial propi. Així, en aquestes peces trobem elements singulars sorgits de l'audàcia i l'atreviment dels seus compositors, com ara extravagàncies rítmiques, exòtics girs harmònics, elements politonals o moments de fantasia melòdica desbordant.

Les obres que integren el programa d'avui van ser escrites per tres compositors que es van succeir en el càrrec de mestre de capella (*Kapellmeister*) a la cort dels Habsburg a la Viena del segle XVII, i que van ser dels majors exponents de l'*stylus phantasticus*: Giovanni Valentini, Antonio Bertali i Johann Heinrich Schmelzer. Que dos d'ells fossin d'origen italià tot i acabar naturalitzant-se als seus llocs de destinació, ens diu molt del ric procés que envolta el desenvolupament dels corrents musicals barrocs, ja que l'*stylus phantasticus* va néixer a Itàlia, però gràcies a la mobilitat dels músics per Europa va assolir la seva màxima esplendor als països de parla germànica.

El teclista Giovanni Valentini era expert en l'ús d'instruments de tecla partida, que permetien diferenciar l'afinació de sostinguts i bemolls (cosa que no passa als teclats de la majoria de clavicèmbals ni, per descomptat, dels pianos). Aquest tret li permeté introduir a la seva música instrumental, ja fos per a tecla o per a grup de cordes, contrastos harmònics realment extrems. En són una bona mostra l'extravagant *Sonata a 4 a Re menor*, que tancarà el programa amb el seu hipnòtic caràcter rítmic i, sobretot,

la *Sonata enharmònica*, en què s'alternen sense parar dues tonalitats absolutament incompatibles entre si des del punt de vista del temperament, creant un diàleg entre dos mons allunyadíssims. Valentini també va experimentar amb formacions de corda menys usuals, com a la *Sonata per a violí i viola de braç amb baix continu en Do Major*, en què crea un teixit multiinstrumental molt interessant a partir d'elements ben simples.

A Valentini el va succeir en el càrrec de *Kapellmeister* el virtuós violinista Antonio Bertali, que a les seves composicions demostra un coneixement profund de les possibilitats tècniques i expressives dels instruments de corda. Això queda especialment palès en diversos moments en els quals el baix repeteix una figura en obstinat sobre la qual es van elaborant variacions amb un gran desplegament de la imaginació. N'és una evidència la gran *passacaglia* central de la seva *Sonata a 4 a Re menor*, en què es posen en diàleg amb gran sensibilitat una parella de violins i una parella de baixos (en aquest cas el violoncel i la viola de gamba); i també passa quelcom similar, amb un optimisme desbordant, a la *Ciaccona en Do Major* per a violí i continu, en què Bertali desplega tot el seu virtuosisme.

Després de Valentini —i després d'un llarg període en què Johann Heinrich Schmelzer va actuar com a segon de bord de Giovanni Felice Sances, que era el *Kapellmeister*— va arribar el torn perquè aquest violinista i cornetista austríac passés al primer pla. D'Schmelzer n'escoltarem tres obres ben diverses: d'una banda, la *Sonata VII en La major*, on trobarem les formes típiques de la sonata escrita per a diverses veus, que aquí tenen un tractament especialment lluminós, i on breument es poden escoltar ecos d'un estil de batalla, una curiositat de l'època. De manera contrastant, Schmelzer explora harmonies extremadament sensibles i doloroses, que s'alternen amb moments representatius com el repic de campanes al seu *Lamento sopra la morte di Ferdinand III*, compost a manera d'elegia després de la mort d'aquest monarca austríac que tan important havia estat com a mecenes de músics com el mateix Schmelzer. D'altra banda, el compositor mostra el seu costat més intrèpid a la desafiant *Harmonia a 5*, en què fins i tot introdueix una secció amb la irregular pulsació de cinc per quatre. A manera de petit interludi, al programa hi ha una composició per a tecla de l'eminent Johann Jacob Froberger, també exponent de l'*stylus phantasticus* a la cort de Viena d'aquell temps, i que a la seva *Tocata II en Re menor* desplega tota la seva fantasia.

En definitiva, avui tindrem a les orelles una fantàstica cambra de meravelles del segle XVII. Però no vindrà sola, sinó que estarà al servei de la meravellosa cambra que és la Capella dels Colls de Sant Llorenç de Morunys, ideada per la fantasia de Josep Pujol entre 1773 i 1784, un segle més tard que les obres que haurem escoltat. Una capella que l'Arnau Abella i OMEN, amb la música com a banda sonora, s'encarregaran de traslladar al llenguatge contemporani de les projeccions i el videoart.

Ignacio Ramal

Música

Fitxa artística - Biografies

THE MINISTERS OF PASTIME

Ignacio Ramal, *violí barroc*

Sara Balasch, *violí barroc*

Alaia Ferran, *viola barroca*

Marc de la Linde, *viola da gamba*

Clara Pouvreau, *violoncel barroc*

Joan Seguí, *clave i orgue*

Després d'haver finalitzat els nostres estudis i iniciat carreres individuals en diferents centres musicals d'Europa i Amèrica, els nostres camins es troben a Barcelona, on vam arribar per aprofundir en l'estudi de la música barroca i els instruments històrics. D'aquesta trobada i del desig comú de generar un espai propi per experimentar i crear, sorgeix en The Ministers of Pastime.

Conjuntament a la formació a l'Escola Superior de Música de Catalunya, el Conservatori Reial de La Haia, el Conservatori A. Scarlatti de Palerm i la Abbaye aux Dames de Saintes, els components del grup hem col·laborat amb algunes de les agrupacions més destacades en l'àmbit de la música antiga, com ara Le Concert des Nations, Orchestra of the Eighteenth Century, l'Acadèmia Montis Regalis, Ensemble Pulcinella, European Union Baroque Orchestra, la Real Cámara i Orchestre des Champs-Élysées. Hem treballat al costat de músics com ara Jordi Savall, Rinaldo Alessandrini, Philippe Herreweghe, Marc Minkovski, Hervé Niquet, Alessandro de Marchi, Ophélie Gaillard, Amandine Beyer, Chiara Banchini, Emilio Moreno, Alfredo Bernardini, Manfredo Kraemer, Pedro Memelsdorff i Enrico Onofri.

The Ministers of Pastime va ser escollit com a vencedor en la convocatòria NEWTRACKS@FBAS 2020 en el marc del Festival Barocco Alessandro Stradella. És un dels ensembles integrants del programa EEEMERGING+, que dona suport i promou grups joves emergents dins d'un nivell europeu. Recentment, ha estat seleccionat com a ensemble "Springboard" dins de la convocatòria EFFEa per col·laborar amb diversos festivals de prestigi al llarg de 2023, liderats pel Festival Jordi Savall. Forma part també de la Xarxa de Joventuts Musicals de Catalunya durant la temporada 2022-23 i ha participat recentment al Festival Emergents de l'Auditori de Barcelona.

Pròxims compromisos inclouen concerts a festivals com ara el Festival de Fontfroide (França), Festival Cistermusica (Portugal), Beverley Early Music Festival (Regne Unit),

Festival Jordi Savall (Santes Creus) o Festival d'Ambronay (França).

OMEN Cinema, audiovisuals

Omen és Nemo al revés. Nemó és Ningú, és Res. Res al revés és Ser i què és més ser que el cinema? Busquem aquesta espurna que hi ha de cert en la construcció cinematogràfica, tornar al sentit original el que hi ha davant la càmera, rescatar, preservar i realçar gràcies al documental, reconstruir i reflexionar amb la ficció, gaudir de la imatge en moviment, comunicar i reivindicar el codi de la imatge i el so, deixar constància del que és i crear consciència del que volem que sigui.

Tast gastronòmic

Formatgeria Valette

Biolord

Amb el suport de:

Amb la col·laboració de:

Amb l'ajut de:

Jordi Vilar Materials Bioconstructius · Oliva Torras Grup · Farmàcia Planas · Alapont · La Mare Cultural · Ganiquets Pallarès · AGEC · Tèxtil Oliu
Vidres Solsona · Òptica Jané · La Farga del Solsonès · Òmnium Segarra · Knauf · Fustes Jané · Porc de Palou · Dasler · Oli Migjorn · Koobin
Constructora del Cardoner · Forumgestió Assessors · Càmping La Ribera · Estany 2011 · Tallers Ballús · Constructora de Solsona · Fruits Taribó
Farmàcia Òptica Casas · Espar Sala · Tegecom · El Monegal · Casa Rural Sant Petrus de Madrona · Càmping Solsonès · Allotjaments L'Era d'en Bella
Hotel Bremon · CDR Museu de la Pauma · Fusteria Joan Rafart · Tallers ARTA · Farmàcia M. Teresa Comas · Hotel Sant Roc · La Garriga de
Castelladral · Urbi Apartments · El Firabar · La Bauma · El Centru · Balneari de Vallfogona · Hostal Jaumet · Celsona · EssènciesCat · Comissió
Cultural de Canalda · Assoc. d'Amics de Vergós Guerreat · Associació Riubrogent · Associació Vall del Corb · Acústic Barna · DSF Ferreteria
Explotacions forestals Pujol

Productors:

Cerveses La Pirata · Cafès Gener · Pastisseria Camps · Casa Cavallera · Restaurant Mare de la Font · Parc de les Olors de Claret
Celler Grau i Grau · Casa Magi · Sastret's · dPagès · Aubagueta · Celler Abadal · Oli Migjorn · Restaurant Cal Carter · La Fornera
de Biosca · Celler Comalats · Mel Meleix · Mel Anthophila · Restaurant de Castelladral · Formatges Muntanyola · Gerio
Vins Roc Falcon · Celler Collbaix · El Molí · Hostal del Rector · Celler Estol Verd · Somsomnis · Forn Jorba · Vins Piteus · Casal de Castellallat
Entrebosc · Porc de Palou · Els Tractets · Restaurant El Miracle · El Rosal · Un Pam de Terra · Casal de Cervera · Casa Dalmases · Selecte Wine Store
Forn Isabel · Formatgeria Valette · Biolord · Flequers de Cardona · Restaurant El Monegal · Ambrosetti · Celler Castell d'Encús · Eixarcolant

Mitjans col·laboradors:

